

VENDIM
Nr. 33, datë 1.11.2021

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vitore Tusha	kryetare;
Marsida Xhaferllari	anëtare;
Fiona Papajorgji	anëtare;
Altin Binaj	anëtar;
Përparim Kalo	anëtar;
Sonila Bejtja	anëtare;
Elsa Toska	anëtare,

me sekretare Enina Ktoni, në datat 7.10.2021 dhe 26.10.2021 mori në shqyrtim në seancë plenare publike çështjen nr. 5 (A) 2021 të Regjistrimit Themeltar, që u përket:

KËRKUESE: Shoqëria “Zyra e Përmbartimit Privat ARB” sh.p.k., përfaqësuar nga administratori, Alban Ruli.

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Kuvendi i Republikës së Shqipërisë, në mungesë.

Këshilli i Ministrave i Republikës së Shqipërisë, në mungesë.

Avokatura e Shtetit, përfaqësuar me autorizim nga Abaz Deda dhe Embro Ahmetaj.

Banka e Tiranës sh.a., në mungesë.

Korporata Elektroenergjetike Shqiptare, përfaqësuar me autorizim nga Vildana Kabetaj.

OBJEKTI: Konstatimi i shkeljes së aksesit në një gjykatë të caktuar me ligj.

Konstatimi i shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimi i procedurave në gjykimin e çështjes civile nr. 11243-02837-00-2017 akti, datë regjistrimi 14.9.2017, dhe i çështjes nr. 6 regjistri, datë 30.12.2020, në Gjykatën e Lartë të Republikës së Shqipërisë.

Konstatimi i mungesës së një mjeti efektiv për konstatimin, dëmshpërblimin dhe përshpejtimin e procedurave të sipërpërmendura.

BAZA LIGJORE: Neni 42, pika 2, i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 6, pika 1 dhe 13 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*KEDNJ*); ligji nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Elsa Toska, shqyrtoi parashtrimet e kërkuesses, shoqërisë “Zyra e përmbartimit privat ARB” sh.p.k., prapësimet e Avokaturës së Shtetit, që përfundimisht kërkoi rrëzimin e kërkesës, qëndrimin me shkrim të Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë (*Këshilli i Ministrave*) dhe qëndrimin e Korporatës Elektroenergjetike Shqiptare (*KESH*), të cilët e lanë në vlerësimin e Gjykatës, qëndrimin me shkrim të Kuvendit të Republikës së Shqipërisë (*Kuvendi*), i cili nuk paraqiti argumente, konstatoi mungesën e prapësimeve me shkrim të subjektit të interesuar, Bankës së Tiranës sh.a., si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Shoqëria “Zyra e përmbarimit privat ARB” sh.p.k. (*kërkuesja*) ka lidhur kontratë shërbimi me KESH-in me objekt kryerjen e shërbimit përmbarimor për ekzekutimin e një titulli ekzekutiv, për të cilin kërkuesja ka filluar procedurën e ekzekutimit.

2. Në datën 28.5.2014 kërkuesja i është drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë me padi kundër shoqërisë “Banka e Tiranës” sh.a., dhe person të tretë KESH-in, duke kërkuar detyrimin e shoqërisë së paditur, “Banka e Tiranës” sh.a., për shpërblimin e dëmit pasuror e jopasuror të shkaktuar nga veprimet me faj, për fitimin e munguar, si dhe për kamatat ligjore, sipas normës Tribor njëditore të vendosur nga Banka e Shqipërisë, deri në datën e ekzekutimit të vendimit të gjykatës.

3. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 8890, datë 16.11.2015, ka vendosur rrëzimin e padisë. Në datën 17.12.2015 kërkuesja ka paraqitur ankim ndaj vendimit nr. 8890, datë 16.11.2015. Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr. 701, datë 23.3.2017, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë nr. 8890, datë 16.11.2015.

4. Kërkuesja ka paraqitur rekurs në Gjykatën e Lartë, i cili është regjistruar me nr. 11243-02837-00-2017 akti, në datën 14.9.2017. Kjo çështje rezulton se nuk është gjykuar ende nga Gjykata e Lartë.

5. Në datën 14.12.2020 kërkuesja ka paraqitur në Gjykatën e Lartë kërkesë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave të gjykimit të çështjes pranë kësaj gjykate, bazuar në nenet 399/1-399/12 të Kodit të Procedurës Civile (KPC).

6. Me shkresën nr. 3103/1 prot., datë 21.12.2020, “*Kthim kërkesë për konstatim shkelje afati të arsyeshëm*”, kancelari i Gjykatës së Lartë ka njoftuar kërkuesen se kërkesa për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave nuk është nënshkruar nga një avokat i pajisur me akt përfaqësimi, kriter i parashikuar në nenin 474 të KPC-së dhe, në këto kushte, e ka kthyer atë pa veprime për të bërë plotësimet përkatëse.

7. Në datën 30.12.2020 kërkuesja ka paraqitur sërish në Gjykatën e Lartë kërkesë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave, të nënshkruar si nga ajo, ashtu edhe nga një avokat. Kjo kërkesë është regjistruar në datën 30.12.2020 me nr. 6 regjistri dhe nuk është gjykuar ende nga Gjykata e Lartë.

8. Me shkresën nr. 1009/1 prot., datë 1.4.2021, të kancelarit të Gjykatës së Lartë, në vijim të kërkesës së kërkueses për informacion, ajo është njoftuar se të dyja çështjet e saj, si rekursi për themelin e çështjes, ashtu dhe kërkesa për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procesit para Gjykatës së Lartë janë në fazën e studimit dhe në pritje për t’u shqyrtuar në dhomë këshillimi, respektivisht nga kolegjet civile dhe administrative të Gjykatës së Lartë.

9. Në datën 21.4.2021 kërkuesja i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*), duke pretenduar cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor sipas objektit të kërkesës.

10. Kolegji i Gjykatës në datën 21.5.2021 ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim paraprak në Mbledhjen e Gjyqtarëve të Gjykatës, e cila në datën 14.6.2021 ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare publike.

11. Gjykata, me shkresën nr. 5 (A) 2021 të Regjistrat Themeltar, në datën 15.6.2021 ka kërkuar informacion nga Gjykata e Lartë, e cila ka informuar se në bashkëpunim me Këshillin e Lartë Gjyqësor (*KLGG*) dhe mbështetjen e USAID-it, ka hartuar një udhërrëfyes për funksionalitetin e saj, ku janë parashikuar një sërë masash me qëllim uljen e numrit të çështjeve të prapambetura brenda një kohe sa më të shpejtë, për të cilat ka angazhuar një numër të kualifikuar punonjësish, të cilët asistojnë këshilltarët ligjorë dhe gjyqtarët e Gjykatës së Lartë për të përpunuar sa më shumë çështje gjyqësore; ka inventarizuar 22,263 çështje të viteve 2010-2018, me qëllim evidentimin e të dhënave lidhur me objektin, natyrën e çështjes dhe të dhëna të tjera të rëndësishme për gjykimin, si dhe ka vijuar përpunimin e tyre, me qëllim përgatitjen e çështjeve për gjykim nga këshilltarët ligjorë dhe, më tej, shqyrtimin e tyre përfundimtar nga gjyqtarët; ka përgatitur planet e veprimit për secilën fushë të së drejtës, si: civile, administrative dhe penale, me qëllim shqyrtimin e çështjes sipas kronologjisë

kohore dhe specifikës së çështjes; ka propozuar disa ndryshime në ligjet procedurale civile, penale dhe administrative, të cilat janë miratuar nga Kuvendi i Shqipërisë dhe kanë hyrë në fuqi më 29 maj 2021.

12. Për sa u përket kërkesave për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e gjykimit për periudhën 1.1.2018–22.6.2021, Gjykata e Lartë ka informuar se janë të regjistruara 49 çështje, nga të cilat 18 për mosmarrëveshje që janë në gjykim në Gjykatën e Lartë, të cilat ndodhen në fazë studimi, si dhe 31 çështje për mosmarrëveshje që janë në gjykim pranë gjykatave të apelit. Nga këto të fundit, 27 çështje u përkasin mosmarrëveshjeve që janë në gjykim në Gjykatën Administrative të Apelit, nga të cilat janë gjykuar 11 dhe 4 çështje u përkasin mosmarrëveshjeve në gjykim në gjykatat e apelit me juridiksion të përgjithshëm.

13. Me shkresën e datës 30.6.2021, kërkuessa i ka paraqitur Gjykatës parashtrime me shkrim, duke informuar, gjithashtu, se në datën 20 dhjetor 2019 ka depozituar një kërkesë edhe në Gjykatën Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*GJEDNJ*), e cila është regjistruar me numër aplikimi 38996/20, me të njëjtat pretendime, sikurse ato që janë objekt i këtij gjykimi.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

14. **Kërkuessa** në mënyrë të përmbledhur, ka parashtruar se janë cenuar:

14.1 *E drejta për një mjet efektiv për përshpejtim procedurash*, e garantuar në nenin 13 të KEDNJ-së, të lidhur me nenin 6, paragrafi 1, të KEDNJ-së dhe nenin 42 të Kushtetutës, pasi rekursi është regjistruar në Gjykatën e Lartë më 14.9.2017 dhe prej më shumë se 3 vjetësh nuk ka ende një vendimarrje prej saj. Gjykata e Lartë nuk e ka objektivisht të mundur proceduralisht të zgjidhë ankesën për shkeljen e kohëzgjatjes dhe ndreqjen e pasojave, pasi në momentin që është paraqitur rekursi, nuk arrinte të formonte efektivisht asnjë kolegji dhe nuk kishte/ka një kolegji tjetër që të shqyrtojë vonesat në shqyrtimin e dosjeve të regjistruara dhe as ankimi të një kolegji tjetër i Gjykatës së Lartë nuk është një mjet efektiv.

14.2 *E drejta e aksesit në një gjykatë të caktuar me ligj*, e garantuar në nenin 42 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së, për shkak të kthimit pa veprime të kërkesës për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave nga kancelari i Gjykatës së Lartë. Në çështjen konkrete nuk ka pasur shqyrtim dhe vendim nga një gjyqtar, në kuptim të nenit 154/a, pika 3, të KPC-së, sipas të cilit kthimi i kërkesës pa veprime bëhet nga gjyqtari i vetëm, procedurë që gjen zbatim edhe në Gjykatën e Lartë. Bazuar edhe në nenin 57 të ligjit nr. 49/2012, rekursi kthehet me të meta me vendim të gjyqtarit. Formulimi në nenin 399/5 të KPC-së, duke përdorur termin “nëse” tregon se kërkesa mund të bëhet edhe nga vetë kërkuessi, por nëse bëhet nga avokati kërkohet prokurë. Interpretimi në themel i kancelarit të Gjykatës së Lartë i nenit 474 të KPC-së është *contra legem* i nenit 399/5 të KPC-së, që, për më tepër, është edhe *lex specialis* për procedurat në fjalë.

14.3 *E drejta e gjykimit brenda një afati të arsyeshëm, në veçanti në Gjykatën e Lartë*, e garantuar në nenin 42 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së, për sa i përket procesit të themelit të çështjes, të regjistruar në datën 14.9.2017, si dhe procesit që i përket kërkesës me datë regjistrimi 30.12.2020, për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave. Në nenin 399/2 të KPC-së është përcaktuar si i arsyeshëm afati 2-vjeçar për shqyrtimin e çështjeve civile në Gjykatën e Lartë, ndërsa në nenin 399/7 të KPC-së kërkesa për konstatimin e afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurës së gjykimit merret në shqyrtim brenda 45 ditëve. Nga koha e regjistrimit të çështjes në Gjykatën e Lartë deri në paraqitjen e kërkesës kushtetuese për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm kanë kaluar më shumë se 4 vjet dhe asnjë hap procedural nuk është ndërmarrë nga Gjykata e Lartë, përveç caktimit të gjyqtarit relator. Në kohëzgjatjen përtej afatit të arsyeshëm nuk ka ndikuar asnjë prej rrethanave të parashikuara në nenin 399/2 të KPC-së dhe nuk përbën shkak justifikues as reforma në drejtësi, as procesi i rivlerësimit të gjyqtarëve. Si pasojë e kësaj

shkeljeje, kërkesja ka kërkuar detyrimin e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, që në përputhje me nenet 399/6, pika 1, shkronja “ç” dhe 399/10 të KPC-së, t’i paguajë asaj dëmshpërblim ose urdhërimin e Gjykatës së Lartë që të vendosë për masën e dëmshpërblimit brenda 3 muajve nga bërja e kërkesës për këtë qëllim.

14.4 Gjykata nuk duhet të marrë në konsideratë prapësimet e Avokaturës së Shtetit, sa kohë ky subjekt është shprehur se nuk ka interes të drejtpërdrejtë në çështjen objekt shqyrtimi dhe se ato janë paraqitur në tejkalim të afatit të vendosur nga Gjykata.

15. **Subjekti i interesuar, Kuvendi**, ka informuar Gjykatën se nuk kishte argumente për të paraqitur, pasi në vlerësimin e tij nuk duhet të ishte pjesëmarrës në këtë gjykim kushtetues.

16. **Subjekti i interesuar, Këshilli i Ministrave**, ka informuar Gjykatën se nuk kishte interes për çështjen objekt shqyrtimi dhe e linte zgjidhjen e çështjes në vlerësim të Gjykatës.

17. **Subjekti i interesuar, Avokatura e Shtetit**, duke parashtruar se ndonëse nuk kishte interes të drejtpërdrejtë në çështje, ka paraqitur në mënyrë të përmbledhur qëndrimin e saj si vijon:

17.1 Gjykata duhet të marrë në shqyrtim paraprakisht legjitimitimin e kërkeses, në kushtet kur nuk ka ende një vendim gjyqësor përfundimtar në lidhje me çështjen e saj. Çështja konkrete nuk hyn në juridiksionin kushtetues, për sa kohë është ende në shqyrtim në Gjykatën e Lartë.

17.2 Për sa i përket pretendimit për cenimin e së drejtës së aksesit, në atë kohë nuk ka pasur një parashikim të qartë ligjor në lidhje me faktin se njoftimi për kthimin e kërkesës pa veprime bëhej nga administrata gjyqësore, nga trupi gjyqësor, ose vetëm nga një gjyqtar. Në rastin konkret nuk ka shkelje të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, pasi kërkeses nuk i është mohuar asnjë e drejtë procedurale në shqyrtimin e rekursit të saj, duke qenë se çështja është ende në shqyrtim në Gjykatën e Lartë. Kancelari i Gjykatës së Lartë nuk ka disponuar për aspekte të procesit që duket se janë në kompetencë të një gjyqtari të caktuar me ligj dhe në atë kohë ai nuk ka ushtruar asnjë kompetencë gjyqësore ose juridiksionale.

17.3 Lidhur me pretendimin për shkeljen e afatit të arsyeshëm, kërkesa duhet të rrëzohet për shkak të mosshterimit të mjeteve ligjore në dispozicion, për sa kohë që nuk ka një vendimmarrje nga Gjykata e Lartë. Pavarësisht kësaj, situata konkrete nuk lidhet vetëm me këtë rast, pasi në mënyrë objektive është e lidhur me reformën në drejtësi, si dhe nuk ka një kapërcim të afateve të shqyrtimit të çështjes, pasi kjo ka ardhur si pasojë e rrethanave objektive dhe sistematike.

18. **Subjekti i interesuar, Banka e Tiranës sh.a.**, ndonëse është njoftuar rregullisht, nuk ka paraqitur shpjegime me shkrim.

19. **Subjekti i interesuar, KESH-i**, në seancën e datës 26.10.2021, ka parashtruar se mban të njëjtin qëndrim si Avokatura e Shtetit. Në rastin konkret nuk ka pasur cenim të së drejtës për proces të rregullt ligjor, pasi kërkeses i është dhënë akses në të gjitha shkallët e gjykimit dhe rekursi i saj pritët të gjykohet nga një kolegji tjetër civil i Gjykatës së Lartë. Gjithashtu, afatet e gjykimit nuk janë shkelur. Në përfundim, ky subjekt e ka lënë çështjen në çmim të Gjykatës.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkeses

20. Kërkesja pretendon se ka pasur cenim të së drejtës së aksesit në një gjykatë të caktuar me ligj, për shkak të kthimit pa veprime të kërkesës për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave nga ana e kancelarit të Gjykatës së Lartë. Ajo pretendon se mjetet e parashikuara nga legjislacioni në fuqi për mbrojtjen e kësaj të drejte nuk janë efektive dhe se nuk ka mjete të tjera në dispozicion, duke kërkuar edhe konstatimin e mungesës së mjetit efektiv për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm, dëmshpërblimin dhe përshpejtimin e procedurave, të garantuar në nenin 13 të KEDNJ-së, të lidhur me nenin 6, paragrafi 1, të KEDNJ-së dhe nenin 42 të Kushtetutës. Gjithashtu, kërkesja pretendon se ka pasur një cenim të së drejtës për proces të

rregullt ligjor si pasojë e mosgjykimit të çështjes brenda një afati të arsyeshëm, lidhur me procedurat në Gjykatën e Lartë.

21. Subjekti i interesuar, Avokatura e Shtetit, ka parashtruar se çështja konkrete nuk hyn në juridiksionin kushtetues, sa kohë që çështja e themelit është ende në shqyrtim në Gjykatën e Lartë dhe nuk ka një vendim përfundimtar. Subjekti i interesuar, KESH-i, ka parashtruar se mban të njëjtin qëndrim si Avokatura e Shtetit.

22. Çështja e legjitimitetit (*locus standi*) është vlerësuar nga Gjykata Kushtetuese si një ndër aspektet kryesore që lidhet me inicimin e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pika 1, shkronja “i” dhe pika 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor, që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë.

23. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret e nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësura në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale, si dhe mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur. Kriteret paraprake të pranueshmërisë së ankimit kushtetues individual janë të natyrës kumulative.

24. Gjykata vëren se kërkuësja, si individ, legjitimohet *ratione personae*, në kuptim të neneve 131, pika 1, shkronja “F”, 134, pika 1, shkronja “i” dhe 134, pika 2, të Kushtetutës. Ajo ka qenë palë në procesin gjyqësor, për të cilin ka ngritur pretendime në këtë Gjykatë duke pasur interes të drejtpërdrejtë.

25. Një kriter tjetër paraprak, që duhet të përmbushet nga individ i përpara se t’i drejtohet Gjykatës, lidhet me *shterimin e mjeteve juridike efektive*, që përcaktohet nga nenet 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës, si dhe neni 71/a, pika 1, shkronja “a”, i ligjit nr. 8577/2000. Sipas këtij kriteri kërkuësi duhet të shfrytëzojë në rrugë normale mjetet juridike, të cilat janë të përshtatshme, të disponueshme dhe të frytshme për një çështje konkrete.

26. Shterimi i mjeteve përbën parakusht që duhet përmbushur nga kërkuësi, i cili para se t’i drejtohet Gjykatës Kushtetuese duhet të vërtetojë se ka përdorur të gjitha mjetet juridike të njohura nga ligji dhe të mjaftueshme për të rivendosur të drejtat e shkelura. Mjetet juridike shterojnë kur në varësi të rrethanave të çështjes rregullat procedurale nuk parashikojnë mjete të tjera ankimi (*shih vendimin nr. 38, datë 25. 4.2017, të Gjykatës Kushtetuese*).

27. Gjithashtu, Gjykata ka pohuar se kërkuësi duhet t’i ketë përdorur të gjitha mjetet juridike në dispozicion për mbrojtjen e së drejtës kushtetuese të pretenduar jo vetëm formalisht, por edhe në kuptimin substancial. Duke qenë se mjeti juridik mund të jetë i ndryshëm, në varësi të llojit të ankimit, efektiviteti i tij vlerësohet jo thjesht nga fakti që është parashikuar me ligj, por edhe nga zbatueshmëria e tij (*shih vendimin nr. 31, datë 4.10.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

28. Thënë ndryshe, ky rregull nënkupton që kërkuësi duhet të shterojë vetëm mjetet juridike “efektive”, para se t’i drejtohet Gjykatës Kushtetuese, në kuptimin e shterimit vetëm të atyre mjeteve juridike, të afta për të rivendosur të drejtën, që pretendohet se është shkelur. Në të kundërt, vetë Gjykata rrezikon të mos konsiderohet si një “mjet efektiv” (*shih Opinionin e ndërmjetëm të Komisionit të Venecias për draftndryshimet kushtetuese në sistemin gjyqësor në Shqipëri, CDL(2015)052, 4 dhjetor 2015, § 31*).

29. Sipas GJEDNJ-së, mjeti juridik përshpejtues është “efektiv” nëse përshpejton vendimarrjen e gjykatës në fjalë. Ajo, gjithashtu, ka theksuar rëndësinë e parimit të subsidiaritetit, i cili bën të mundur shmangien që individët t’i drejtohen sistematikisht kësaj gjykate për pretendime që do të ishin shqyrtuar më mirë brenda sistemit juridik kombëtar. Prandaj, aty ku ligjvënësi ose gjykatat vendase kanë marrë përsipër të luajnë rolin e duhur të tyre, duke parashikuar një mjet juridik të brendshëm, kësaj gjykate do t’i duhet të vlerësojë nëse mjeti është ose jo efektiv (*shih Scordino kundër Italisë (nr. 1) [GC], 29 mars 2006, §§ 184, 188–189*).

30. Në rastin konkret, Gjykata do të vlerësojë nëse kërkesja i ka shteruar mjetet juridike në dispozicion dhe nëse këto kanë qenë efektive, për të garantuar të drejtën e individit për gjykim brenda një afati të arsyeshëm. Në këtë këndvështrim, Gjykata do të shqyrtojë edhe pretendimin tjetër të kërkueses për mungesën e mjetit efektiv të përshpejtimit të procedurave, që ajo e ka ngritur në kuptim të nenit 13 të KEDNJ-së, si dhe për cenimin e aksesit në këtë lloj procedure.

31. Sipas të dhënave të Gjykatës së Lartë, rezulton se rekursi i kërkueses është regjistruar në datën 14.9.2017, por nuk ka ende një vendimarrje për të. Gjithashtu, kërkesja ka paraqitur një kërkesë në Gjykatë të Lartë me objekt konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave gjyqësore në gjykimin e çështjes, fillimisht në datën 14.12.2020 dhe më pas në datën 30.12.2020, e regjistruar në po atë datë, për të cilën në seancën plenare publike ka informuar se do të shqyrtohet më 3 nëntor 2021.

32. Gjykata në jurisprudencën e saj e ka legjitimuar individin për paraqitjen e kërkesave me objekt mosgjykimin e çështjeve brenda një afati të arsyeshëm, edhe kur për to nuk ishte dhënë një vendim përfundimtar, ose mosëkzekutimin e vendimit brenda afatit të arsyeshëm, në kuptim të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, edhe kur legjislacioni nuk parashikonte mjete të tjera juridike efektive për mbrojtjen e kësaj të drejte kushtetuese (*shih vendimet nr. 22, datë 29.4.2021; nr. 16, datë 16.3.2021; nr. 69, datë 17.11.2015; nr. 12, datë 5.3.2012, të Gjykatës Kushtetuese*).

33. Në datën 30.3.2017 ligjvënësi ka miratuar ligjin nr. 38/2017, “Për disa ndryshime në Kodin e Procedurës Civile”, i cili ka përfshirë dispozita të reja në KPC për afatet e arsyeshme të përfundimit të hetimit, gjykimin ose ekzekutimit të një vendimi të formës së prerë, nenet 399/1–399/12. Me hyrjen në fuqi të këtyre ndryshimeve në datën 5.11.2017, Gjykata ka vlerësuar se legjislacioni vendas parashikon tashmë një mjet juridik ankimi efektiv, i cili garanton si përshpejtimin e procesit gjyqësor, ashtu edhe dëmshpërblimin, pra ofron një rezultat konkret në drejtim të rivendosjes të së drejtës së shkelur për proces gjyqësor brenda afateve të arsyeshme ligjore (*shih vendimin nr. 80, datë 18.12.2017, të Gjykatës Kushtetuese*).

34. GJEDNJ-ja ka arritur në përfundimin se mjeti juridik i parashikuar në nenet 399/1 e vijues të KPC-së në parim është efektiv, por që të jetë i tillë edhe në praktikë, kërkesa për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave, në bazë të nenit 399/6, pika 1, të KPC-së, duhet të shqyrtohet me shpejtësi nga gjykata (*shih Bara dhe Kola kundër Shqipërisë, 12 tetor 2021, §§ 107 dhe 119*).

35. Po në këtë vendim, për sa i përket shqyrtimit nëse mjeti juridik ishte efektiv në praktikë, GJEDNJ-ja ka konstatuar se pas hyrjes në fuqi të mjetit përshpejtues/parandalues më 5 nëntor 2017 në bazë të neneve 399/6, pika 1, e vijues të KPC-së, (dispozitat e reja), në rastin e kërkuetit nuk është efektiv, pasi nuk i ka shërbyer qëllimit të përshpejtimit të procedurave në Gjykatën e Lartë ose parandalimit të tejzgjatjes së tyre në mënyrë të paarsyeshme. Për më tepër, kërkueti nuk ka pasur mundësi të kërkojë as kompensim për kohëzgjatjen e atyre procedurave, në bazë të pikës 3 të nenit 399/6 të KPC-së, për shkak të mungesës së konstatimit të cenimit të gjykimin brenda një “afati të arsyeshëm” (*po aty, §§ 121–123*). Pavarësisht kësaj, GJEDNJ-ja është shprehur se qëndrimi i saj në këtë vendim mund të bëhet objekt rishikimi në të ardhmen, në varësi të kapaciteteve të gjykatave vendase për të zhvilluar dhe mbajtur një jurisprudencë të qëndrueshme për zbatimin e mjetit juridik, në përputhje me kriteret e KEDNJ-së (*po aty, § 120*).

36. Për sa më lart, bazuar në rrethanat e çështjes konkrete, Gjykata vlerëson se mjetet e parashikuara nga nenet 399/1 e vijues të KPC-së në parim janë efektive. Për sa i takon efektivitetin të tyre në praktikë, Gjykata, në këndvështrim të kriterit të shterimit të mjeteve juridike efektive, të parashikuar nga neni 131, pika 1, shkronja “P”, i Kushtetutës, vlerëson se duhen shqyrtuar nën dritën e rrethanave të çdo rasti konkret. Në këtë aspekt, ajo mban në konsideratë edhe faktin se për zbatimin e mjeteve juridike të parashikuara nga KPC-ja për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave nuk ka ende një qëndrim të konsoliduar nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, duke qenë se janë mjete relativisht të reja.

37. Përveç sa më sipër, Gjykata thekson se gjykatat e zakonshme, gjatë zbatimit të dispozitave procedurale dhe shqyrtimit të kërkesave për përshpejtim, duhet të shmangin formalizmat e tepruar dhe t'i shqyrtojnë këto kërkesa me përparësi, përndryshe ky mjet juridik do të humbiste qëllimin për të cilin është miratuar nga ligjvënësi. Në këtë aspekt, gjykatat, në shqyrtimin e këtyre kërkesave, duhet të kenë parasysh kriteret e tilla, si: lloji i së drejtës objekt kërkitimi dhe natyra e çështjes së themelit për të cilën kërkohet përshpejtimi, dëmi i mundshëm që mund t'i vijë kërkuarit, kohëzgjatja e çështjes në shkallë të zakonshme të gjykimit, organizimi i brendshëm i punës në gjykatë, si dhe çdo kriter tjetër i rëndësishëm, me qëllim që të mos cenohet thelbi i së drejtës.

38. Duke iu kthyer rastit konkret, Gjykata vëren se deri në zhvillimin e seancës plenare publike në datën 26.10.2021, Gjykata e Lartë nuk e kishte marrë ende në shqyrtim kërkesën për përshpejtim të rekursit, të paraqitur nga kërkuarja, bazuar në nenet 399/6 e vijues të KPC-së në datën 30 dhjetor 2020. Kjo kërkesë për përshpejtim, sipas nenit 399/7 të të njëjtit kod, duhej të shqyrtohej prej Gjykatës së Lartë në dhomë këshillimi brenda 45 ditëve. Po ashtu, Gjykata konstaton se veprimi administrativ për kthimin e kërkesës për përshpejtim nga kancelari i Gjykatës së Lartë, për t'u nënshkruar nga një avokat, nuk ka mbajtur në konsideratë ndryshimin e këtyre kërkesave nga rekursi, në pikëpamje të përmbajtjes, të aksesit dhe sidomos të shpejtësisë që duhet të karakterizojë marrjen në shqyrtim të tyre. Thënë ndryshe, kërkesat për përshpejtim janë trajtuar njësoj si procedurat e zakonshme të gjykimit.

39. Gjykata vlerëson se veprimet administrative të kancelarit të Gjykatës së Lartë me shkresën e tij nr. 3103/1 prot., datë 21.12.2020 "*Kthim kërkesë për konstatim shkelje afati të arsyeshëm*", kanë qenë një faktor shtesë që ka ndikuar në vonesat e shkaktuara në shqyrtimin e kërkesës së kërkuarjes për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave.

40. Në vijim, Gjykata evidenton se Gjykata e Lartë ka rifilluar të funksionojë në datën 11 mars 2020 me krijimin e një trupi gjyqësor me tre gjyqtarë, gjë që vështirësonte shqyrtimin me shpejtësi të kërkesës për përshpejtim, pasi në bazë të nenit 399/6, pika 1, shkronja "c", të KPC-së, këto kërkesa shqyrtohen nga një kolegji tjetër i Gjykatës së Lartë nga ai që shqyrton çështjen e themelit. Megjithatë, Gjykata konstaton se ndonëse numri i gjyqtarëve në Gjykatën e Lartë është rritur në vijim, në mars 2021 funksiononte me 7 gjyqtarë dhe prej korrikut 2021 funksionon me trup prej 9 gjyqtarësh, sërish kërkesa për përshpejtim, e paraqitur nga kërkuarja, nuk është marrë në shqyrtim.

41. Për sa më lart, Gjykata vlerëson se nga paraqitja e kërkesës për përshpejtim deri në ditën e seancës plenare publike ka kaluar një kohë relativisht e gjatë. Vetëm në datën 25.10.2021 Gjykata e Lartë ka shpallur gjykimin e kërkesës për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave për në datën 3.11.2021, kërkesë e paraqitur prej kërkuarjes fillimisht që në datën 14.12.2020. Gjykata thekson se nëse një kërkesë përshpejtimi nuk shqyrtohet me shpejtësi, ajo humbet qëllimin e saj për shkak të natyrës së këtyre procedurave, të cilat janë të ndryshme nga një procedurë e zakonshme gjykimi. Për këtë arsye, Gjykata do të ndalet veçanërisht te sjellja e autoriteteve që ndikon në shpejtësinë e gjykimit në rastin konkret.

42. Gjykata e Lartë, me shkresën nr. 2081/1 prot., datë 22.6.2021, ka informuar Gjykatën se janë 18 çështje të regjistruara për konstatim shkelje afati dhe përshpejtim të procedurave sa u përket mosmarrëveshjeve që janë në gjykim në Gjykatën e Lartë, të cilat ndodhen në fazën e studimit. Gjykata, referuar faqes zyrtare të Gjykatës së Lartë, konstaton se janë arsyetuar disa vendime me objekt konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave për mosmarrëveshje në këtë gjykatë.

43. Gjykata, referuar *Raportit mbi gjendjen e sistemit gjyqësor dhe veprimtarinë e Këshillit të Lartë Gjyqësor për vitin 2020*, vëren se KLGJ-ja ka marrë masa për uljen e numrit të çështjeve të prapambetura dhe rritjen e efikasitetit në Gjykatën e Lartë, duke angazhuar personel ndihmës dhe duke marrë masa të tjera për këtë qëllim. Edhe në shkresën e Gjykatës së Lartë, dërguar për informacion Gjykatës, rezulton se Gjykata e Lartë ka marrë hapa konkretë duke parashikuar një sërë masash me qëllim uljen e numrit të çështjeve të prapambetura brenda një kohe sa më të shpejtë, si rritja e kapaciteteve

njerëzore, inventarizimi i çështjeve, përpunimi deri në shqyrtimin e tyre, si dhe përgatitja e planeve të veprimit me qëllim shqyrtimin e çështjeve sipas kronologjisë kohore dhe specifikës së çështjes (*shih paragrafin 11 të vendimit*).

44. Ndërkohë që Gjykata i vlerëson masat e mësipërme që janë marrë nga autoritetet përkatëse, të cilat së bashku me mjetin përkatës të përshpejtimin të proceseve të gjyqimit i shërbejnë qëllimit të rritjes së efektivitetit të veprimtarisë gjyqësore, ajo thekson se ky mjet mund të jetë efektiv në rrethanat të zakonshme të organizimit dhe funksionimit të sistemit gjyqësor. Në rastin konkret, ngrihen dyshime për mundësitë që mjeti përshpejtues ka për t'iu përgjigjur në shkallën e duhur nevojës së të drejtës së individëve për gjykim brenda afatit të arsyeshëm në raport me mundësitë reale të sistemit gjyqësor, për shkak të vëllimit të lartë të çështjeve, si dhe burimeve njerëzore dhe infrastrukturore të tij në tërësi.

45. Duke pasur parasysh situatën e mësipërme, Gjykata merr në konsideratë përpjekjet e autoriteteve shqiptare për përmirësimin e legjislacionit në parashikimin e mjeteve juridike efektive për kohëzgjatjen e procedurave gjyqësore, si dhe veprimet e ndërmarra nga KLGJ-ja dhe Gjykata e Lartë për uljen e numrit të çështjeve që janë për shqyrtim në Gjykatën e Lartë. Gjykata, për nevoja të gjyqimit kushtetues, pikërisht për të kuptuar më shumë vështirësitë dhe problematikat në lidhje me efektet e reformës dhe masat e tjera që mund të merren në këtë drejtim, thirri autoritetet e ngarkuara edhe me marrjen e masave efektive, Kuvendin dhe Këshillin e Ministrave, të cilat u shprehën se nuk kanë interes, duke mos paraqitur të dhëna që do të ndihmonin në krijimin e një tabloje më të gjerë në këtë drejtim. Megjithatë, ajo vlerëson se Gjykata e Lartë, duke konsideruar natyrën e çështjes së themelit, ngarkesën e kolegjit përkatës dhe ngarkesën e gjyqtarit relator, mund të gjendet në vështirësi për të respektuar afatet ligjore. Pavarësisht këtyre elementeve, Gjykata e Lartë ka detyrimin të sillt në atë mënyrë që kërkesa për përshpejtim të mos humbasë qëllimin e vet dhe individit të mos i cenohet në thelb e drejta për mjet juridik efektiv.

46. Duke marrë në konsideratë rrethanat e rastit konkret, jurisprudencën e Gjykatës dhe atë të GJEDNJ-së, Gjykata çmon se kërkesa për përshpejtim, e paraqitur nga kërkuuesja, nuk është marrë në shqyrtim me shpejtësi nga Gjykata e Lartë, që do të thotë se ky mjet juridik nuk i ka shërbyer qëllimit të tij - përshpejtimin të procedurave ose parandalimit të tejzgjatjes së paarsyeshme të shqyrtimit të rekursit të kërkueses para Gjykatës së Lartë. Me fjalë të tjera, mjeti juridik “kërkesa për përshpejtim”, që kërkuuesja ka pasur në dispozicion, sipas nenit 399/6 të KPC-së, nuk ka qenë *efektiv*, për rrjedhojë Gjykata vlerëson se kërkuuesja e ka përmbushur kriterin e shterimit të mjetit juridik¹.

47. Për sa i përket pretendimit të kërkueses për dëmshpërblim, si pasojë e mosshqyrtimit të çështjes brenda një afati të arsyeshëm, ajo në seancë plenare ka saktësuar kërkesën për detyrimin e Gjykatës së Lartë për të përcaktuar dëmshpërblim, ndërsa në diskutimet përfundimtare me shkrim ka kërkuar caktimin e një shpërblimi të drejtë, në zbatim të jurisprudencës së GJEDNJ-së në raste të ngjashme, si dhe detyrimin e Këshillit të Ministrave për të siguruar ekzekutimin e vendimit ose caktimin e një organi tjetër të ngarkuar me zbatimin e tij. Gjykata vlerëson se, bazuar në nenin 131 të Kushtetutës, ky pretendim i kërkueses nuk bën pjesë në juridiksionin e kësaj Gjykate.

48. Në lidhje me kriterin tjetër, atë të respektimit të afatit të paraqitjes së kërkesës, bazuar në nenin 71/a, pika 1, shkronja “b”, të ligjit nr. 8577/2000, Gjykata vëren se në kushtet e një shkeljeje që vazhdon të ekzistojë, pavarësisht se nuk ka vendim përfundimtar për kërkesën për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave, kërkueses i lind e drejta t’i drejtohet Gjykatës në çdo kohë përgjatë periudhës që shkelja vazhdon. Në rastin konkret afati është tejkaluar dhe, në këtë kuptim, kërkuuesja legjitimohet edhe *ratione temporis*.

49. Për sa i takon legjitimitetin *ratione materiae*, Gjykata vlerëson se në vështrim të neneve 42 dhe 131, pika 1, shkronja “f”, të Kushtetutës, pretendimi për kohëzgjatjen e paarsyeshme të procesit të themelit përbën objekt vlerësimi për kontrollin kushtetues.

¹ Votuan kundër anëtarët F. Papajorgji dhe A. Binaj.

B. Për shqyrtimin e çështjes brenda një afati të arsyeshëm

50. Kërkesja pretendon se i është cenuar e drejta e gjykimit brenda një afati të arsyeshëm, në veçanti në Gjykatën e Lartë, e garantuar në nenin 42 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së, për sa i përket procesit të themelit të çështjes, për shkak të kalimit të afatit të arsyeshëm 2-vjeçar, të parashikuar në nenin 399/2, pika 1, shkronja “b”, të KPC-së.

51. Subjekti i interesuar, Avokatura e Shtetit, ka prapësuar se situata konkrete nuk lidhet vetëm me këtë rast, pasi në mënyrë objektive është e lidhur me reformën në drejtësi, si dhe nuk ka një kapërcim të afateve të shqyrtimit të çështjes, pasi kjo ka ardhur si pasojë e rrethanave objektive dhe sistematike. Subjekti i interesuar, KESH-i, në seancën e datës 26.10.2021 ka parashtruar se mban të njëjtin qëndrim si Avokatura e Shtetit.

52. Sipas nenit 42 të Kushtetutës, kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, lirive dhe interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.

53. Sipas jurisprudencës së Gjykatës, e drejta për një proces të rregullt ligjor, pjesë e të cilit është edhe gjykimi brenda një afati të arsyeshëm, luan një rol qendror në sistemin e mbrojtjes së të drejtave të njeriut (*shih vendimin nr. 18, datë 19.7.2005, të Gjykatës Kushtetuese*). Kjo dispozitë vendos detyrimin për organizimin e sistemit ligjor në mënyrë të tillë që gjykatat të plotësojnë kërkesat e standardeve për një proces të rregullt ligjor, përfshirë këtu edhe atë të gjykimit brenda afatit të arsyeshëm. Në këtë drejtim, gjykatat kanë për detyrë të sigurojnë që të gjitha subjektet që marrin pjesë në proces të sillen në mënyrë që të evitojnë çdo vonesë të panevojshme (*shih vendimet nr. 42, datë 25.5.2017; nr. 22, datë 20.3.2017; nr. 12, datë 5.3.2012, të Gjykatës Kushtetuese*).

54. Gjykata, lidhur me kërkesat për konstatimin e cenimit të së drejtës kushtetuese për proces të rregullt ligjor, si pasojë e mosgjykimit të çështjes brenda afatit të arsyeshëm, ka theksuar se arsyeshmëria e zgjatjes së procesit duhet të vlerësohet sipas rrethanave të veçanta të çështjes, duke pasur parasysh sidomos sjelljen e kërkuarit dhe rrezikun që passjell për të kjo tejzgjatje e afateve të gjykimit, kompleksitetin e çështjes, si dhe sjelljen e autoriteteve (*shih vendimet nr. 16, datë 16.3.2021; nr. 76, datë 4.12.2017, të Gjykatës Kushtetuese*).

i. Periudha që duhet marrë në konsideratë

55. Gjykata ka vlerësuar se kohëzgjatja e procesit normalisht llogaritet nga momenti i fillimit të procesit gjyqësor, deri në momentin kur jepet vendimi (*shih vendimin nr. 83 datë 30.12.2015, të Gjykatës Kushtetuese*).

56. Lidhur me periudhën që duhet marrë në konsideratë, Gjykata vëren se pretendimet e kërkuarës për cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor lidhen me periudhën nga data 14.9.2017, kur rekursi është regjistruar në Gjykatën e Lartë, deri ditën e gjykimit nga Gjykata, ku rekursi i kërkuarës ende nuk është marrë në shqyrtim nga Gjykata e Lartë.

57. Për sa i takon gjykimit të mosmarrëveshjeve civile, me ndryshimet e vitit 2017, Gjykata vëren se KPC-ja në nenin 399/2 ka parashikuar afatet e arsyeshme, duke përcaktuar qartësisht se çështjet civile në gjykatën e shkallës së parë, në apel dhe në Gjykatën e Lartë duhet të shqyrtohen në secilin proces brenda një afati 2-vjeçar. Neni 109 i ligjit nr. 38/2017 (dispozitë kalimtare), parashikon se për çështjet që kanë qenë në gjykim në datën e hyrjes në fuqi të neneve 399/1-399/12 të KPC-së, afati kohor i parashikuar për gjykimin e çështjes civile shtyhet me 1 vit e 6 muaj.

58. Gjykata konstaton se rekursi i kërkuarës është regjistruar në datën 14.9.2017. Në këtë kuptim, kërkesja ka pasur pritshmëri se shqyrtimi i çështjes së saj nuk do të vonohej përtej afateve ligjore të lartpërmendura.

59. Për sa më lart, Gjykata vlerëson se *prima facie* në rastin konkret ka një tejzgjatje të procedurave gjyqësore. Në këtë kontekst, për të arritur në konkluzionin nëse jemi përpara cenimit të së drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm, duhet të analizohen elementet e tjera.

ii. Sjellja/interesi për kërkuarën dhe rrezikun që passjell tejzgjatja e procedurave për të

60. Gjykata në jurisprudencën e saj është shprehur se vlerësimi i sjelljes është një element përcaktues i kohëzgjatjes së arsyeshme të procedimeve, duke u analizuar rrethanat nëse kërkuesi ka vepruar në përputhje me të drejtat procedurale, duke shfaqur ose jo interes të vazhdueshëm për gjykimin e çështjes brenda një afati sa më të përshtatshëm për të dhe nëse ai është bërë shkak ose ka shkaktuar vonesa në këtë drejtim (*shih vendimin nr. 69, datë 17.11.2015, të Gjykatës Kushtetuese*).

61. Sipas GJEDNJ-së, sjellja e kërkuesve përbën një faktor objektiv që duhet të merret parasysh për vlerësimin nëse është tejkaluar koha e arsyeshme, sipas kërkesave të nenit 6 § 1 të KEDNJ-së (*shih Humen kundër Polonisë [GC], 15 tetor 1999, § 66*). Disa kategori çështjesh, për shkak të natyrës së tyre, kërkojnë përshpejtim të posaçëm gjykimin në procedurat vendase. Në këto raste duhet të merret parasysh ajo çfarë përbën rrezik për pozitën e kërkuesit në procesin gjyqësor. Prandaj është thelbësore të trajtohen me shpejtësi të veçantë çështjet që kanë të bëjnë me kujdestarinë (*shih Tsikakis kundër Gjermanisë, 10 shkurt 2011, §§ 64 dhe 68; Nuutinen kundër Finlandës, 27 qershor 2000, § 110*), punësimin (*shih Thlimmenos kundër Greqisë [GC], 6 prill 2000, §§ 60 dhe 62*), sëmundjet e pashërueshme dhe jetëgjatësinë e shkurtër (*A. dhe të tjerët kundër Danimarkës, 8 shkurt 1996, §§ 78-81; X kundër Francës, 31 mars 1992, § 47*).

62. Duke iu kthyer rastit në shqyrtim, Gjykata vëren se kërkuesja ka vepruar në përputhje me të drejtat procedurale dhe nuk rezulton të jetë bërë shkak ose të ketë shkaktuar vonesa në këtë drejtim. Për sa i përket kriterit të interesit për kërkuesen dhe rrezikut që passjell tejzgjatja e procedurave për të, Gjykata vlerëson se çështja konkrete është e një natyre të tillë që interesi i kërkueses nga kohëzgjatja e tepruar e procedurave gjyqësore nuk rrezikohet në shkallë të konsiderueshme, për sa kohë që në padinë e saj ajo ka kërkuar detyrimin e shoqërisë së paditur, “Banka e Tiranës” sh.a., për shpërblimin e dëmit pasuror e jopasuror të shkaktuar nga veprimet me faj dhe fitimin e munguar, si dhe për kamatat ligjore sipas normës Tribor njëditor të vendosur nga Banka e Shqipërisë, deri në datën e ekzekutimit të vendimit të gjykatës.

63. Po ashtu, nga arsyetimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe Gjykatës së Apelit Tiranë, rezulton se, me fillimin e procedurës së ekzekutimit të detyrueshëm, kërkuesja ka përfutur shpërblimin përkatës për efekt të kryerjes së çdo veprimi përmbarimor prej saj, në përputhje me nenin 7 të kontratës së shërbimit. Po kështu, Gjykata vëren se kërkuesja është person juridik dhe procesi për të cilin ka iniciuar procedurat gjyqësore është civil, i cili nuk ka të bëjë me interes të ngushtë vetjak, të tillë që do të diktonte shqyrtimin me përparësi të tij. Sipas praktikës së GJEDNJ-së, disa kategori çështjesh, për shkak të natyrës së tyre, kanë përparësi në radhën e shqyrtimit, siç janë ato që kanë të bëjnë me pensionin, kujdestarinë ose raste të tjera të ngjashme, për të cilat mund të tregohet një kujdes më i madh.

64. Nga ana tjetër, nga pikëpamja e shpejtësisë në gjykim, Gjykata evidenton se në *parim* çështjet civile paraqiten më pak prioritare në raport me çështjet penale, që kanë të bëjnë me kufizimin e lirisë së individit, dhe ato administrative, të cilat vetë ligjvënësi i ka përcaktuar si çështje që kërkojnë shpejtësi në gjykimin e tyre, duke parashikuar afate më të shpejta gjykimi. Po ashtu, pa paragjykuar rastet e çështjeve civile, të cilat paraqesin natyrë urgjente, Gjykata konstaton se çështja civile e kërkueses lidhet me shpërblimin e dëmit të shkaktuar gjatë procedurës së ekzekutimit të titullit ekzekutiv midis dy shoqërive tregtare dhe, siç u parashtrua më lart, tejzgjatja nuk paraqet shkallë të konsiderueshme rreziku.

65. Në përfundim, Gjykata çmon se në rastin konkret tejzgjatja e procedurave gjyqësore nuk paraqet një shkallë të konsiderueshme rreziku për interesin e kërkueses.

iii. Kompleksiteti i çështjes

66. Gjykata ka theksuar se për vlerësimin e kompleksitetit të procedimeve duhet të kenë rëndësi të gjitha aspektet e çështjes, përfshirë objektin e çështjes, faktet e kundërshtuara dhe volumin e provave shkruesore. Kompleksiteti i çështjes, në balancë me parimin e sigurimit të administrimit të përshtatshëm të drejtësisë, mund të justifikojë kohëzgjatje kohore të konsiderueshme (*shih vendimet*

nr. 16, datë 16.3.2021; nr. 32, datë 30.3.2017; nr. 22, datë 20.3.2017; nr. 14, datë 10.3.2016; nr. 12, datë 5.3.2012, të Gjykatës Kushtetuese).

67. Sipas jurisprudence së GJEDNJ-së, kompleksiteti i çështjes mund të lidhet si me faktet, ashtu edhe me ligjin (*shih Papachelas kundër Greqisë*[GC], 25 mars 1999, § 39; *Katte Klitsche de la Grange kundër Italisë*, 27 tetor 1994, § 55), me përfshirjen e disa palëve në proces (*shih H. kundër Mbretërisë së Bashkuar*, 8 korrik 1987, § 72) ose me prova të ndryshme që duhet të merren (*shih Humen kundër Polonisë* [GC], 15 tetor 1999, § 63).

68. Në rastin konkret, Gjykata, veç faktit se mosmarrëveshja objekt gjykimi është e natyrës civile, vëren, gjithashtu, se palë ndërgjyqëse në këtë proces janë kërkuësja, Banka e Tiranës sh.a. dhe KESH-i, të cilat janë persona juridikë, që kanë mosmarrëveshje për procedurën e ekzekutimit të një titulli ekzekutiv gjatë një veprimtarie tregtare. Objekti i gjykimit lidhet me pretendimin për shpërblimin e dëmit pasuror e jopasuror të shkaktuar kërkuësës, fitimin e munguar dhe kamatat ligjore përkatëse. Gjykata në vijim konstaton se procedurat para Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë kanë zgjatur përafërsisht 18 muaj, periudhë gjatë së cilës janë zhvilluar 20 seanca gjyqësore. Po ashtu, procedurat para Gjykatës së Apelit Tiranë kanë zgjatur rreth 15 muaj.

69. Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se shqyrtimi i çështjes nga Gjykata e Lartë paraqet elemente kompleksiteti.

iv. Sjellja e autoriteteve

70. Gjykata ka theksuar se neni 42 i Kushtetutës, si dhe neni 6 i KEDNJ-së vendosin detyrimin për organizimin e sistemit ligjor të vendit në mënyrë të tillë që gjykatat të plotësojnë kërkesat e standardeve për një proces të rregull ligjor, përfshirë këtu edhe atë të gjykimit brenda afatit të arsyeshëm. Në këtë drejtim, gjykatat kanë për detyrë të sigurojnë që të gjitha subjektet që marrin pjesë në proces të sillen në mënyrë që të evitojnë çdo vonesë të panevojshme (*shih vendimet nr. 16, datë 16.3.2021; nr. 76, datë 4.12.2017; nr. 22, datë 20.3.2017; nr. 12, datë 5.3.2012, të Gjykatës Kushtetuese*). Ngarkesa e gjykatave nuk është argument kushtetues që mund të justifikojë mosgjykimin e çështjeve brenda afateve të përcaktuara nga ligjvënësi. Hyrja në fuqi e një ligji kushtëzon hyrjen në fuqi të normave të prodhuara prej tij ose, e thënë ndryshe, zbatueshmërinë e tyre nga ana e të gjitha organeve, përveç rasteve kur ligji parashikon ndryshe. Në të kundërt është detyrë e ligjvënësit të marrë masat dhe të gjejë mjetet e duhura për ndryshimin e gjendjes faktike (vonesës në shqyrtimin e çështjeve në Gjykatën e Lartë), me qëllim që ligjet të zbatohen dhe gjykatat e të gjitha niveleve të funksionojnë normalisht (*shih vendimet nr. 81, datë 28.12.2015; nr. 69, datë 17.11.2015, të Gjykatës Kushtetuese*).

71. GJEDNJ-ja në jurisprudence e saj ka mbajtur qëndrimin se akumulimi i përkohshëm i çështjeve nuk e ngarkon shtetin me përgjegjësi, me kusht që ky i fundit të ketë ndërmarrë veprime të menjëhershme që synojnë përmirësimin e situatës për të zgjidhur një situatë të jashtëzakonshme të këtij lloji (*shih Buchholz kundër Gjermanisë*, 6 maj 1981, § 51). Metodat që mund të nxisin përkohësisht përshejtimin janë ato kur për gjykimin e çështjeve ndiqet një radhë e caktuar e bazuar jo vetëm në datën e depozitimit të tyre, por edhe në nivelin e urgjencës dhe rëndësisë së tyre, dhe, në veçanti, të vlerësimit të asaj që përbën rrezik për personat në fjalë. Megjithatë, nëse një zgjidhje e këtij lloji rezulton në tejzgjatje dhe kthehet në një problem të organizimit strukturor, atëherë këto metoda nuk janë më të mjaftueshme dhe shteti duhet të sigurojë miratimin e masave më efektive (*shih Guincho kundër Portugalisë*, 10 korrik 1984, § 40; *Zimmermann dhe Steiner kundër Zvicrës*, 13 korrik 1983, § 29). Fakti që numri i lartë i çështjeve të tilla të prapambetura është bërë i zakonshëm, nuk e justifikon tejzgjatjen e proceseve gjyqësore (*shih Unión Alimentaria Sanders S.A. kundër Spanjës*, 7 korrik 1989, § 40).

72. Gjykata pranon faktin se interpretimi rast pas rasti i nenit 399/2, pika 3, të KPC-së i takon Gjykatës së Lartë, por po ashtu sikurse është shprehur GJEDNJ-ja, nëse efektet e reformave të vazhdueshme të sektorit të drejtësisë në funksionimin e Gjykatës së Lartë nuk do të llogariteshin në kohëzgjatjen e përgjithshme të procedurave, një qasje e tillë nuk do të ishte në përputhje me

praktikën gjyqësore të saj për “afatin e arsyeshëm” sipas nenit 6 § 1, pasi mund të zhvendosë te palët ndërgjyqëse barrën e plotë të çdo vonese të shkaktuar nga reformat në sektorin e drejtësisë (*shih Bara dhe Kola kundër Shqipërisë*, § 71).

73. Gjykata, referuar Raportit mbi gjendjen e sistemit gjyqësor dhe veprimtarinë e Këshillit të Lartë Gjyqësor për vitin 2020, konstaton se në Gjykatën e Lartë janë regjistruar afërsisht 38,000 çështje të prapambetura në pritje të shqyrtimit, ngarkesë e krijuar edhe nga mosfunksionimi i kësaj gjykate për periudhën maj 2019-mars 2020. Kjo gjykatë aktualisht ka vetëm 9 gjyqtarë, nga 19 gjyqtarë që duhet të ketë në organikën e saj. Megjithatë, Gjykata e Lartë ka marrë hapa konkretë, duke parashikuar një sërë masash me qëllim uljen e numrit të çështjeve të prapambetura brenda një kohe sa më të shpejtë, si: rritja e kapaciteteve njerëzore, inventarizimi i çështjeve, përpunimi deri në shqyrtimin e tyre, përgatitja e planeve të veprimit, me qëllim shqyrtimin e çështjeve sipas kronologjisë kohore dhe specifikës së çështjes (*shih paragrafin 11 të vendimit*).

74. Gjithsesi, referuar edhe jurisprudencës së GJEDNJ-së, Gjykata vlerëson se parashikimi i një reforme të kësaj natyre, sikurse ishte reforma në drejtësi në Shqipëri, nuk mund të justifikojnë vonesat, pasi shtetet janë të detyruara të organizojnë hyrjen në fuqi dhe zbatimin e masave të tilla në një mënyrë që shmangin tejzgjatjen e shqyrtimit të çështjeve në pritje. Është përgjegjësi e shteteve kontraktuese të organizojnë sistemin e tyre gjyqësor, në mënyrë që juridiksionet e tyre mund t’u garantojnë të gjithëve të drejtën për të marrë një vendim përfundimtar për mosmarrëveshjet në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tyre civile brenda një periudhe të arsyeshme (*shih Zouhar kundër Republikës Çeke*, 11 tetor 2005, § 37; *Comingersoll S.A. kundër Portugalisë [GC]*, 6 prill 2000, § 24).

75. Po ashtu, Komisioni i Venecies ka mbajtur qëndrimin se mungesa e Gjykatës së Lartë mund të jetë edhe më kritike për stabilitetin e Shqipërisë sesa mungesa e Gjykatës Kushtetuese. Sipas tij, [Gjykata e Lartë] nuk mund të japë vendime për çështjet që vijnë nga gjykatat më të ulëta dhe Shqipëria shkel sistematikisht të drejtën për një proces të rregullt ligjor brenda një kohe të arsyeshme. Nëse situata aktuale ndikon edhe në mjetin përshpejtues dhe dëmshpërblyes për kohëzgjatjen e tepruar të procedurave gjyqësore, i cili ka funksionuar në Shqipëri që nga nëntori 2017, kjo mund të çojë në situatën kur shumë çështje të përfundojnë për shqyrtim para GJEDNJ-së (*shih Opinionin e Komisionit të Venecies për emërimin e gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese*, CDL-AD(2020)010, 19 qershor 2020, § 87).

76. Nga ana tjetër, Gjykata, në vlerësimin e kohëzgjatjes së përgjithshme të procedurave, vlerëson të tregojë një qasje më të kujdesshme, duke pasur parasysh ndryshimet që solli reforma në sistemin e drejtësisë në vendin tonë dhe efektet e saj, veçanërisht lidhur me plotësimin e numrit të gjyqtarëve në gjykata dhe numrin e madh të çështjeve në pritje për t’u shqyrtuar. Në këtë situatë, Gjykata, ashtu sikundër GJEDNJ-ja, merr në konsideratë dhe njeh faktin se një vend i vogël si ky yni ka vështirësi në plotësimin me burime njerëzore të nevojshme dhe të mjaftueshme të gjykatave të juridiksionit të zakonshëm (*shih P.H. kundër Irlandës*, nr. 45046/16, datë 10 tetor 2017).

77. Pavarësisht sa më sipër, edhe pse nuk është detyrë e Gjykatës të gjejë zgjidhje e të japë rekomandime, ajo vlerëson se masat e marra nga autoritetet shqiptare nuk janë të mjaftueshme, përderisa procedurat në Gjykatën e Lartë, në rastin konkret, po zgjasin tej afateve të arsyeshme. Gjykata, gjithashtu, merr në konsideratë edhe efektet negative që sjellin reformat, megjithatë e gjithë barra nuk mund të bjerë mbi kërkuesit, sikurse GJEDNJ-ja është shprehur në vendimin *Bara dhe Kola kundër Shqipërisë* (§ 71).

78. Për sa më lart, për sa i takon sjelljes së autoriteteve, Gjykata vlerëson se situata nuk është në nivelet e dhura të eficientës dhe efikasitetit të masave të deritanishme të marra nga autoritetet që mund të çonin në evitimin e tejzgjatjes së procedurave gjyqësore.

79. Në përfundim, në rastin konkret, edhe pse duket se deri diku ka një tejzgjatje të procesit dhe se sjellja e kërkueses nuk ka penguar ecurinë e tij, si dhe për faktin se masat e marra nga autoritetet janë të pamjaftueshme, Gjykata, duke pasur parasysh rrethanat e çështjes, kompleksitetin e saj, rrezikun në një shkallë jo të konsiderueshme për interesin e kërkueses, si dhe numrin e lartë të

çështjeve në Gjykatën e Lartë, në pritje për t'u gjykuar nga një numër i reduktuar gjyqtarësh, vlerëson se nuk ka cenim të së drejtës për një proces të rregullt ligjor si pasojë e mosshqyrtimit të çështjes brenda një afati të arsyeshëm. Për rrjedhojë, kërkesa duhet të rrëzohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, si dhe neneve 71 dhe 72 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, njëzëri,

VENDOSI:

1. Rrëzimin e kërkesës.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 1.11.2021.

Shpallur më 25.11.2021.

Kryetare: Vitore Tusha

Anëtarë: Fiona Papajorgji, Marsida Xhaferllari, Përparim Kalo, Altin Binaj, Elsa Toska, Sonila Bejtja